

Torsås kommun

info@torsas.se

Rektor: Johannes Landtreter

johannes.landtreter@torsas.se

Återkoppling

efter kvalitetsgranskning av undervisningen i Idrott och hälsa i
Torskolan 7–9

Inledning

Återkopplingen syftar till att vara ett stöd för skolans arbete med att utveckla undervisningen i idrott och hälsa. I återkopplingen anges de utvecklingsområden som Skolinspektionen bedömer vara relevanta för att förbättra undervisningen i idrott och hälsa vid Torskolan 7–9. Återkopplingen grundar sig på ett verksamhetsbesök som Skolinspektionen genomförde den 15 och den 16 mars 2018. Vid besöket genomfördes fyra lektionsobservationer samt intervjuer med rektor, tre idrottslärare och 18 elever i årskurs 7 till 9.

Ett flertal bestämmelser i skollagen relaterar till undervisningen och i läroplanens inledande kapitel anges skolans värdegrund och uppdrag samt de mål och riktlinjer som ska styra skolans arbete¹. I kursplanen för ämnet idrott och hälsa anges ämnets syfte, det centrala innehållet samt kunskapskrav för de olika betygen. Granskningen ska med stöd av gällande författningar och aktuell forskning² undersöka om elever i grundskolans årskurs 7 till 9 får en undervisning i ämnet idrott och hälsa av god kvalitet. För att bedöma detta undersöks i vilken utsträckning undervisningen i idrott och hälsa planeras och bedrivs utifrån kursplanen. Vidare granskas undervisningen utifrån allmändidaktiska kvaliteter.

Fakta om Torskolan 7–9

Torskolan är en kommunal grundskola med elever i årskurs 7–9 belägen i Torsås. Skolan har vid tillfället för granskningen cirka 240 elever. På skolan finns fyra lärare som ansvarar för undervisningen i ämnet i idrott och hälsa.

Undervisningen i idrott och hälsa i Torskolan årskurs 7–9

Planering och genomförande av undervisningen

Skolinspektionen bedömer att kvaliteten behöver utvecklas när det gäller att planera och genomföra undervisningen så att innehållet i samtliga kunskapsområden får ett sådant utrymme att eleverna erbjuds goda möjligheter att utveckla de förmågor som anges i kursplanen. Granskningen visar att eleverna inte får möta hela det obligatoriska innehållet i samtliga kunskapsområden. Det finns i planeringen och genomförandet av undervisningen inga praktiska aktiviteter som innebär att eleverna får träna sig i att planera, organisera och genomföra friluftaktiviteter. Sammantaget innebär detta att undervisningen inte genomförs på ett sätt som ger eleverna goda förutsättningar att utveckla samtliga de förmågor som anges i kursplanens syftestext.

Skolinspektionen har tagit del av fyra olika planeringar; en planering för årskurs 7–9, en årskursplanering, en områdesplanering och en plan för simundervisning. Planeringarna anger vilka aktiviteter undervisningen ska innehålla. Av dessa dokument framgår att

¹ För granskningens författningsstöd, se bilaga 1

² Skolinspektionen (2012b). Framgång i undervisning. En sammanställning av forskningsresultat som stöd för granskning på vetenskaplig grund i skolan.

undervisningen omfattar samtliga tre kunskapsområden, men att vissa innehållspunkter som helhet eller till viss del saknas, och då främst inom kunskapsområdet friluftsliv och utevistelse. Det framgår även av dessa dokument att eleverna inte ges möjlighet att i undervisningen utveckla förmågan att genomföra och anpassa utevistelser och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer. Av plan för simundervisning framgår att eleverna i årskurs 7 får två tillfällen med simundervisning då kontroller mot kunskapskravet om 200 meters simkunnighet genomförs, och att de som inte når kunskapskravet får ytterligare undervisning i årskurs 7 samt vid behov även i årskurs 8 och 9. Av planen framgår vidare att elever som klarar simkravet om 200 meter i årskurs 7 inte får mer undervisning i simning.

Lärarna berättar i intervju att de alla utgår från ett gemensamt inarbetat årshjul av aktiviteter i sin planering och att det varierar dem emellan hur och när de olika aktiviteterna genomförs. Lärarna säger även att de i sin planering främst utgår från det centrala innehållet i ämnets kursplan och att förmågorna inte i samma utsträckning utgör grund för planeringen. Lärarna uppger att de i årskurs 7 inte tänker så mycket på förmågorna när de planerar. De säger att det är viktigt att först få eleverna i årskurs 7 att känna glädje och samarbeta och att förmågorna får vänta till senare. Samarbete nämns även av lärarna som exempel på mål i undervisningen. Friluftsliv och utevistelse, både som förmåga och centralt innehåll, får eleverna möta genom teoretisk undervisning enligt lärarna. Lärarna säger att eleverna inte får utveckla förmågan att genomföra och anpassa utevistelser och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer. De säger att det är ett utvecklingsområde, och uppger att resurser och tid är anledningar till att eleverna inte får möjlighet att planera och genomföra friluftsliv och utevistelse. Vidare säger lärarna att det är problematiskt att ta sig till simhallen, anledningar till detta är bland annat att buss behövs och behov av resurser i form av tid och pengar. Lärarna berättar att eleverna får undervisning i simhallen i årskurs 7, och om någon elev inte klarar de mål som ska uppnås får de mer undervisningstid. Lärarna säger även att de försöker åka och simma med eleverna varje år, men att de då inte behöver upprepa simtestet.

Lärarna säger i intervju att deras ambition är att ha så stor variation som möjligt i undervisningen. De tycker att undervisningen är varierad, och säger att de lägger stor vikt vid att erbjuda eleverna en bredd av aktiviteter. Detta bland annat för att eleverna ska kunna hitta något som de ska bli intresserade av och vilja fortsätta med på fritiden. Lärarna säger även att eleverna har idrott och hälsa vid två tillfällen i veckan; vid det ena tillfället har de "spel och lek" och vid det andra tillfället "fys och station".

I intervju berättar eleverna att undervisningen i idrott har ett varierat utbud av aktiviteter. Eleverna ger exempel på aktiviteter som lekar, olika bollsporter, styrke- och konditionsträning, friidrott, simning, livräddning, orientering och teoripass. Eleverna säger att de har lektioner i ämnet idrott och hälsa två gånger i veckan, och att vid ett av tillfällena har de "fys" och vid det andra tillfället har de "lek och boll". Några elever säger i intervju att de får vara med och välja vad de ska göra, och att det då ofta blir boll- och racketsporter. I två av tre elevgrupper som intervjuats säger elever att de tycker att det är för mycket bollsporter och bollekar på lektionerna, och att de önskar att ämnet utvecklas så att andra aktiviteter får mer utrymme i undervisningen. Alla elever säger i intervju att de inte har fått möjlighet att planera och genomföra några friluftaktiviteter. Endast en elevgrupp nämner att de under någon lektion behandlat området friluftsliv, och berättar att det då gjordes

teoretiskt. Enligt eleverna fick de arbeta med ett häfte och titta på film. Vidare berättar elever i samtliga intervjugrupper att de i årskurs 7 får simma och träna livräddning och att om de klarar momenten är det inte säkert att de får simma någon mer gång.

Rektorn säger i intervju att hen tycker undervisningen i ämnet idrott- och hälsa är varierad. Enligt rektorn har idrottslärarna ett "inarbetat koncept", och anpassar aktiviteterna utifrån årstiderna. Rektorn säger att undervisningen utgår från en termins- eller årsplanering, och att lärarna har tittat på kursplanens centrala innehåll när planeringen har utformats. När rektorn under intervjun läser igenom ämnets förmågor säger hen att de flesta förmågorna tränas i genomförandet av undervisningens aktiviteter. Rektorn säger att undervisning i friluftsliv och utevistelse är ett utvecklingsområde, och att de praktiska momenten måste utvecklas. Hen säger att om inget av detta finns med i undervisningen är det bara att bestämma sig för att genomföra det, resurser ska inte vara ett hinder. Vidare säger rektorn att det finns rutiner kring simundervisningen och att simprov och livräddning genomförs i årskurs 7. Enligt rektorn får eleverna därefter möjlighet att simma även i årskurs 8 och 9.

Undervisningens allmändidaktiska kvaliteteter

Skolinspektionen bedömer att det finns aspekter av undervisningens allmändidaktiska kvaliteter som behöver utvecklas. Granskningen visar att lärandemiljön är trygg och att eleverna kan delta i undervisningen utan att störas av kamraterna. Lärandemiljön är även stödjande och uppmuntrande. Granskningen visar även att lektionerna har en tydlig struktur och att innehållet förklaras och anpassas så att alla elever ska kunna delta utifrån sina förutsättningar, men också för att passa elevgruppens behov. Granskningen visar dock att undervisningen behöver utvecklas så att lärarna anger och klargör ämnets syfte för eleverna, och att eleverna utifrån de förmågor som ska utvecklas får återkoppling på sin kunskapsutveckling. I detta ingår att eleverna får reflektera över sina arbetsinsatser och sitt eget lärande.

Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Vid samtliga lektioner som Skolinspektionen observerat är lärandemiljön sådan att eleverna kan ta del av de instruktioner som ges och kan delta i lektionens olika delar utan att störas av kamrater. Såväl lärare som elever har uppmärksamheten riktad mot det innehåll som är planerat att genomföras. På de observerade lektionerna finns exempel på situationer där elever faller nedsättande kommentarer till andra elever. Sådana situationer uppmärksammas av lärarna som ingriper. Vidare observerar Skolinspektionen att de elever, mellan en till fem elever per klass, som är närvarande men inte deltar i lektionerna inte får uppgifter av läraren under pågående lektion. Under lektionen sitter dessa elever på idrottshallens läktare, oftast upptagna med sina mobiler. Vid något tillfälle får elev som inte är ombytt hjälpa läraren med att planera en station och sköta ljudanläggningen under pågående cirkelträning.

Alla elever som intervjuas säger att ämnet idrott och hälsa är viktigt och att de känner sig trygga i undervisningen. De säger att de kan göra de aktiviteter som är planerade utan att störas av varandra. Elever från någon klass säger att det ibland kan bli lite rörigt och hetsigt, och säger att det framförallt är när de spelar matcher, exempelvis i innebandy. Enligt dessa elever är problemet inte att det finns några dåliga förlorare, utan att det finns dåliga vinnare.

Samtidigt poängterar eleverna att de vid dessa tillfällen fortfarande kan genomföra de aktiviteter som är planerade. Eleverna säger också att lärarna med tydlighet tillrättavisar om någon stör undervisningen. Vidare säger eleverna att de som inte är med, mellan tre och fem elever per lektion, får sitta utanför lektionssalen eller på läktaren. Eleverna säger att de vid dessa tillfällen inte får någon annan uppgift, och att de då får använda mobiltelefonerna. Andra elever säger att läraren vill att man ska vara med så mycket som man klarar av, om man exempelvis har varit sjuk.

Lärarna säger i intervju att det överlag är arbetsro på lektionerna i ämnet idrott och hälsa, även om det varierar mellan klasser och mellan olika tillfällen. Tillfällen då eleverna kan "gå över gränsen" är när någon vill vinna, enligt lärarna. De säger att samarbete är ett viktigt moment i undervisningen, och att arbeta med gruppen för att alla ska trivas på lektionerna i ämnet idrott och hälsa. Lärarna säger även att de lägger stor vikt vid att arbeta med arbetsklimatet i gruppen, och enligt lärarna accepterar eleverna varandra och det är god stämning i de flesta klasser. Lärarna säger att de markerar tydligt om de hör ett olämpligt språk elever emellan, men säger samtidigt att det är sällan som de hör att eleverna är okamratliga mot varandra. Lärarna uppger att de pratar enskilt med elever vid de tillfällen som de inte deltar i undervisningen. Anledningen till att eleverna inte är med spelar roll för vad de får göra när de inte deltar. Lärarna har också vid behov ett samarbete med mentorn kring att få elever att delta, även rektorn och vårdnadshavare blir informerade. Enligt lärarna finns det problematik kring närvaron i någon enstaka klass, annars är närvaron överlag god. De ger även exempel på när arbetet med att få elever att delta gett effekt. Lärarna säger att när eleverna går i årskurs nio deltar de flesta. Vidare säger lärarna att tryggheten och stämningen elever emellan i omklädningsrummen för det mesta är god även om det i vissa klasser kan vara stimmigt. Lärarna berättar att det nu finns flera små omklädningsrum, något de har fått vara med och påverka i samband med nybyggnation. Detta och andra åtgärder vad gäller trivseln i omklädningsrummen har gjort att det nu blivit bättre.

Rektorn uppger i intervju att skolan genomför enkätundersökningar bland eleverna gällande trygghet. I dessa har det inte framkommit annat än att eleverna känner sig trygga i samband med undervisningen i idrott och hälsa. Inte heller har det rapporterats några incidenter varken från lektionerna eller från omklädningsrummen. Rektorn säger att det nu efter ombyggnad finns fler små omklädningsrum, vilket förbättrat förutsättningarna för ombyte i samband med undervisningen i idrott och hälsa. Rektorn nämner i intervju att en av utmaningarna skolan har i samband med undervisning i ämnet idrott och hälsa är elever som inte deltar i undervisningen. I en klass med 25 elever är det tre till fyra elever som inte deltar. Rektorn säger att lärarna har samtal med elev och vårdnadshavare och försöker hitta sätt att få eleven att delta.

Individanpassning, variation och utmaningar

I samtliga lektioner som Skolinspektionen observerat finns en variation av arbetsformer vad gäller olika gruppkonstellationer. Observatörerna ser och hör att lärarna stöttar, utmanar och motiverar eleverna. Lektionsinnehållet på två av de observerade lektionerna är sådant att de individuella övningarna kan utföras på olika svårighetsgrad och med olika intensitet. Vid de två övriga lektionerna arbetar eleverna i par eller i grupp (lag), i en av dessa lektioner med

dans och i den andra med boll som redskap. I samtliga lektioner kan övningarna utföras med olika precision, kraft och koordination.

Elever som intervjuats säger att lärarna stöttar dem och får dem att vilja utvecklas. De säger att lärarna möter dem individuellt där de är och alltid poängterar att man ska göra sitt bästa, men även säger till om man behöver ta det lugnare. Enligt intervjuade elever finns det för det mesta en variation inom och mellan olika moment, så att övningarna går att utföra efter egen förmåga. Eleverna säger att det är vanligt att de kan välja mellan olika övningar och svårighetsgrad, så att både de elever som tycker aktiviteten är svår kan klara den och de som tycker den är lätt utmanas. Samtidigt säger några elever att vissa aktiviteter bara kan utföras på ett sätt, eleverna ger i intervju exempel på boll- och racketsporter. Eleverna berättar att läraren säger att det är viktigt att samarbeta i dessa sporter, och några elever säger att det då inte alltid är möjligt att göra sitt bästa. Vidare säger eleverna i intervju att det finns en variation mellan om det är läraren eller eleverna som gör gruppindelningar när de har lektion. De säger även att för det mesta är det både pojkar och flickor i samma lag, men ibland är de var för sig. Vid gruppindelning tror de att läraren framförallt tänker på att det ska bli jämspelade grupper.

Lärarna berättar i intervju att det i sjuan är viktigt att arbeta mycket med lek för att eleverna ska känna glädje, lära känna varandra och vilja att vara med på lektionerna i ämnet idrott och hälsa. Lärarna säger också att de ser till att det i aktiviteterna finns olika varianter och svårighetsgrader att välja mellan, för att alla elever ska känna att de kan vara med på sina egna villkor. Om någon exempelvis är rädd för att använda plinten finns andra val, om de inte vill orientera själva kan de göra det i grupp, eller om någon tycker det är lätt med hinderbana finns det utmanande alternativa vägar. Vidare berättar lärarna att de varierar undervisningens arbetsformer mellan individuellt arbete och arbete i olika gruppkonstellationer. Alla lärare säger att de både arbetar med att själva styra gruppindelningarna och med att eleverna gör det. En lärare säger att hen oftast är den som gör gruppindelningen, en annan lärare säger att eleverna oftast gör grupperna och att de redan från årskurs sju tränas i att kunna dela in skapa grupper. Vilken sorts aktivitet, hur gruppen fungerar, jämbördiga grupper och par är exempel på aspekter lärarna säger att de tar hänsyn till vid gruppindelning.

Rektorn säger i intervju att hen nyligen varit och observerat en lektion i idrott och hälsa och att läraren som observerades var skicklig på att göra individanpassningar. Anpassningarna var tydliga och alla elever arbetade utifrån sin egen förmåga, berättar rektorn.

Tydlighet i mål, innehåll och struktur

I samtliga lektioner som Skolinspektionen observerat ingår närvarokontroll, uppvärmningsövningar, instruktioner och/eller regelgenomgång, en huvudaktivitet och en avslutning där eleverna samlas. De instruktioner som lärare ger innebär att övergångar mellan övningar genomförs utan synbara störningar.

Eleverna säger i intervju att de tycker att de har bra lärare i ämnet idrott och hälsa. I början av en lektion berättar läraren vad de ska göra, enligt eleverna. De säger också att lärarna ger tydliga instruktioner, är pedagogiska och förklarar regler för lekar och idrotter så att de

förstår. Eleverna berättar att lektionerna ofta följer en given struktur; först en samling, och sedan uppvärmning, huvudaktivitet, ev. avspänning och sist återigen en samling. Vidare säger eleverna att lärarna berättar vad de ska göra fortlöpande under terminen, och att det görs i god tid. Några elever säger att de till vissa arbetsområden, exempelvis simning och dans, får en planering där kunskapskraven framgår. Andra elever säger att de i början av sjuan fick information om aktiviteter och kunskapskrav för årskurs 7 till 9. Dock säger elever från alla intervjugrupper att de är osäkra på vad de ska lära sig i ämnet och vad som sedan kommer att bedömas. De säger att de inte känner till kursplanen för idrott och hälsa så väl. Några elever säger att de tror att läraren "får in" ämnets förmågor i undervisningen, men säger att läraren inte direkt berättar om dem. Eleverna säger att det främst får veta vad de ska göra på lektionerna, instruktioner om hur aktiviteterna ska utföras, vilka muskler övningarna är bra för, men inte varför.

Lärarna säger i intervju att de i god tid berättar vad som ska hända på lektionerna i ämnet idrott och hälsa för att vara tydliga och för att dämpa oro hos eleverna. De säger även att de har en återkommande struktur med samling i början och slutet av var lektion. Vidare säger någon av lärarna att hen i början av årskurserna berättar om kunskapskraven. En annan lärare säger att hen har planeringar för fyra arbetsområden, som dock inte inbegriper all undervisning, och att dessa inte visas för eleverna utan förklaras muntligt. Lärarna uppger att de inte är säkra på om eleverna vet vilka förmågor de ska utveckla i ämnet. De säger även att de är försiktiga med att presentera kunskapskraven för eleverna för att inte stressa dem. Lärarna nämner i intervju förmågor, som även bedöms, exempelvis: samarbete, teknik, kroppskontroll och elevs utveckling gällande styrka och kondition. I exempelvis friidrott säger lärarna att en bra teknik är viktig, men säger samtidigt att höjden i höjdhopp har betydelse för bedömningen.

Rektorn säger i intervju att det är viktigt att tävla så lite som möjligt i ämnet idrott och hälsa. Rektorn säger även att hen inte tror att eleverna är osäkra på vad som bedöms i ämnet, men att hen inte har pratat med lärarna om detta.

Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet

I samtliga observerade lektioner ser och hör Skolinspektionen att lärarna går runt bland eleverna och ger eleverna respons på det de gör, bland annat om de olika övningarnas teknik och utförande och om aktivitetens regler, logik och strategier. I lektionens avslutande del finns exempel på beröm till hela gruppen på deras prestationer, och samtal om hur de olika aktiviteterna upplevdes. Det finns vid de observerade lektionerna inga exempel på frågor till eleverna där de får fundera över, och förklara vad de kan sedan tidigare och vad de lärt sig av undervisningen. Däremot finns exempel på frågor om vad de har tränat, exempelvis teknik, lagspel, styrka och kondition.

Enligt intervjuade elever kan de få respons av lärarna under lektionerna, och att sådan respons främst handlar om instruktioner, tekniktips och uppmuntran. På frågan om eleverna i undervisningen får reflektera över vad de lärt sig svarar de att läraren i slutet av lektionerna brukar berätta vad övningarna är bra för, exempelvis vilka muskler som tränas i de olika övningarna. De säger att tillfällena mer är information om vad de tränat, än att de

får reflektera över vad de lärt sig. Eleverna säger vidare i intervju att de vid skolans så kallade ämneskvällar får återkoppling från lärarna på vad de kan och behöver utveckla i ämnet. I flera intervjugrupper säger eleverna att återkopplingen bland annat handlar om att vara mer engagerad och aktiv.

Lärarna säger i intervju att eleverna får respons under lektionerna. Lärarna berättar att de ofta brukar avsluta lektionerna med att eleverna fundera över vad de lärt sig. Lärarna säger att de då går igenom vad de gjort och övat på. Enligt lärarna pratar de då om vad de tränat, exempelvis teknik, passningar, och vilka muskler som har aktiverats under lektionen. Lärarna berättar att de vid ämnesträffar ger eleverna respons, men att det varierar huruvida alla elever och deras vårdnadshavare kommer. Enligt lärarna får elev och vårdnadshavare underlaget hemskickad om de inte kommer. Lärarna säger att de på ämnesträffarna frågar eleverna hur de tycker att det är på lektionerna, och att responsen kan handla om styrkor och förbättringsområden. Det kan vara så att eleven exempelvis är bra på ett område, men att det finns förbättringsområden, exempelvis styrka, kondition, samarbete eller delaktighet.

Rektorn berättar i intervju att eleverna får respons i undervisningen, något hen observerat vid lektionsbesök. Rektorn såg exempelvis att läraren gav instruktioner och tips om något moment som var svårt. Rektorn säger att eleverna får skriftlig respons en gång per termin, men att omdömet inte är så omfattande, endast en kort kommentar om hur det går för eleven. Hen säger att det framförallt finns kommentarer när elever inte når kunskapskraven.

Utvecklingsområden

I syfte att höja skolans kvalitet av undervisningen i idrott och hälsa behöver ett utvecklingsarbete genomföras inom följande prioriterade områden:

- Rektorn och lärarna behöver se till att undervisningen planeras och genomförs så att det obligatoriska innehåll som anges för respektive kunskapsområde får ett sådant utrymme att eleverna kan utveckla samtliga de förmågor som ingår i ämnet.
- Rektorn och lärarna behöver se till de ämnesspecifika förmågor som anges i syftet tydliggörs för eleverna. I detta ingår att eleverna förstår de förmågor som de ska utveckla och får återkoppling på sina arbetsinsatser och sin kunskapsutveckling.
- Rektorn och lärarna ska se till att eleverna får möjlighet att diskutera kring och reflektera över sitt eget lärande.

Utifrån vad som har framkommit i granskningen av Torskolans undervisning i idrott och hälsa kommer Skolinspektionen att genomföra en uppföljning av hur skolan utvecklar undervisning i ämnet.

Huvudmannen ska senast **den 20 oktober 2018** skriftligt redovisa till Skolinspektionen såväl planerade som faktiskt vidtagna åtgärder för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (Dnr 400-2017:3948) i de handlingar som sänds in.

Information om granskningen

Skolinspektionen genomför under våren 2018 en kvalitetsgranskning av undervisningen i idrott och hälsa i grundskolans årskurs 7 till 9. Granskningen ska besvara följande två frågeställningar:

- I vilken utsträckning planeras och bedrivs undervisningen utifrån kursplanen?
- I vilken utsträckning genomförs undervisningen med allmändidaktiska kvaliteter?

I granskningen genomförs en enkätstudie för elever i årskurs 9 på 100 grundskolor och i detta urval besöks 22 av skolorna. Granskningens slutrapport kommer att publiceras i juni 2018.

På Skolinspektionens vägnar

Inger Börjesson

Beslutsfattare

Ulrika Bohlin

Utredare

Mer information om granskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/idrott-och-halsa/>

Bilagor

Bilaga 1	Granskningens författningsstöd
Bilaga 2	Rapport elevenkät